

- в) віолончель;
- г) контрабас.

Ключ: струнно-смичкові

Тест №4. Хто із композиторів є українськими?

- а) К. Стеценко;
- б) Л. Ревуцький;
- в) Е.Гріг;
- г) П. Чайковський;
- д) М. Лисенко.

Ключ: К. Стеценко, Л. Ревуцький, М. Лисенко

Отже, розвивальна функція початкової загальної музичної освіти означає підсилення уваги до виявлення й розвитку музичних здібностей учнів, відсутність якої в молодшому шкільному віці може мати непоправні наслідки в подальшому навчанні й житті. Гіпертрофія інтелектуальних чинників навчання в сучасній початковій освіті викликає також необхідність акцентуації засобів розвитку сенсорної сфери молодших школярів. Важливого значення набуває розвивальна функція у річищі забезпечення культурологічних чинників осягнення мистецтва, що є особливо значущим саме на початковому етапі осягнення музичного мистецтва. І нарешті, розвивальна функція прямо і безпосередньо апелює до активізації творчої діяльності учнів, розвитку їх ініціативності, схильності до самостійного вирішення художньо-творчих проблем, спонукання до творчого самовираження в мистецтві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Турчин Т.М. Початкова музична освіта: проблеми модернізації : [монографія] / Т.М. Турчин. – Чернігів : ПАТ “ПВК “Десна”, 2013. – 368 с.

УДК 378.091.33:373.3.064.1

Т. В. Фефілова,
старший викладач
Ю. О. Саєнко,
асистент
(Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького)

МЕТОДИКА РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З БАТЬКАМИ

Постановка проблеми. Сім'я – це первинне природне середовище, джерело духовної та матеріальної підтримки для дитини. Вона не є ізольованим мікросередовищем: багатоканальні зв'язки з'єднують її з суспільством; різноманітні зовнішні чинники впливають на її виховну функцію. Важливе місце тут належить закладам освіти, педагогам, які завдяки фаховій освіті володіють необхідними психолого-педагогічними знаннями, професійними вміннями і навичками, виступають важливою складовою в педагогічному трикутнику “дитина – батьки – вчитель”.

Встановлення і підтримання педагогічної співдії “діти-батьки-педагоги” необхідно вибудувати на принципах взаємоповаги, довіри, відповідальності та рівноправному партнерстві. Основою такої співдії має стати єдність у ставленні до дитини як до найвищої цінності.

Останнім часом спостерігається певне звуження цього аспекту діяльності вчителя, самоусунення педагогічних колективів від роботи з сім'ями учнів. На часі організація роботи з батьками дітей різних вікових груп, в родинях з різним типом сімейного неблагополуччя, формування педагогічної культури всіх дорослих членів сім'ї на новій методологічній основі.

Аналіз досліджень і публікацій. Так уже повелось упродовж ряду століть: щоб вижити, вистояти, треба було, як зіницю ока, берегти сім'ю. Працьовитість, витривалість, мужність, чесність, щирість, патріотизм, щедрість і привітність – риси, властиві нашому народові, плекалися впродовж усієї його історії в родинному колі.

Доля української родини завжди тісно перепліталася з історичною долею України, яку народ любовно називає, як і діти матер у сім'ї, ненькою. Великого значення проблемі – сім'я і школа, вихованню дітей у сім'ї надавали К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін. Серед кола дослідників сімейного і родинного виховання варто відзначити М. Стельмаховича. Розкриваючи негативні сторони побутування сучасних родин, педагог наголошував на важливості їх духовно-матеріального здоров'я, яке вважав запорукою здоров'я нації, міцності незалежної України.

Мета статті. Робота з батьками і сім'ями учнів – один з найважливіших напрямів діяльності сучасного вчителя й одночасно одна з “найвужчих” ланок у його практичній діяльності. У зв'язку з цим значно зростає актуальність підготовки вчителів, класних керівників до проведення роботи з батьками, організації їх педагогічного всеобучу. Проблема знаходить вирішення за умови підготовки студентів до цієї роботи у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сім'я – невід'ємна складова суспільства. Жодна нація, жодне цивілізоване суспільство не обходиться без родини. Для кожної людини сім'я – початок усього в житті. Античні мудреці свідчили: “Хочеш зміцнювати державу – виховай юнацтво”.

Все починається з сім'ї – сім'ї, з якої вийшли студенти, сім'ї, яку вони створять. Через сім'ю минулу і майбутню, яка була і яку хочуть бачити, можна вирішувати багато проблем, адже в людини повинен бути сенс життя – майбутнє, інакше вона перестає існувати.

Ось чому сьогодні, як ніколи, актуальним є переконання В. Сухомлинського в тому, що вирішення майже половини всіх завдань виховання – це виховання гарної матері, батька, що, звичайно, неможливо без науково обґрунтованої та методично грамотно реалізованої підготовки молоді до майбутнього сімейного життя [3].

Що ж найголовніше у вчительській праці? Знати дитину, любити її. Але чим би не вабив дітей вогник, яким є для них учитель, у цій силі завжди є найголовніше – єдність духовного життя вчителів і учнів та їх сімей. Успіх поставлених перед школою задач багато в чому залежить від характеру відносин, які складаються між вчителями і батьками. Педагог повинен мати високорозвинене почуття відповідальності перед батьками за навчання і

виховання дітей, постійно вивчати і всебічно знати сім'ї учнів; бути порадиником, товаришем, довіреною особою в кожній сім'ї, не розголошувати відомі йому сімейні таємниці, завжди пам'ятати про батьківські почуття, не ображати їх нетактовною оцінкою недоліків у навчанні і поведінці дитини, а тим паче привселюдними негативними висловлюваннями про дітей; уміти показати дітям позитивні якості їхніх батьків та, спираючись на це, сприяти підвищенню їх авторитету; враховувати думку батьків про свою діяльність, терпеливо сприймати їх критичні зауваження на свою адресу, не забувати при цьому, що самокритичність педагога піднімає його авторитет в очах батьків [4, с. 86].

В. Сухомлинський заповідав: "Не надійтесь, що покликання саме прийде до вас, впаде як манна небесна. Його треба здобувати працею, відкривати животворче джерело, пробиваючи тверду, суху землю, просвердлюючи камінь" [3].

Організація педагогічно доцільної взаємодії вказаних факторів виховання школярів потребує від учителя початкових класів спеціальних знань і умінь.

На кафедрі педагогіки та методики початкового навчання Мелітопольського державного педагогічного університету підготовка майбутнього вчителя до роботи з батьками здійснюється в ході вивчення теорії виховання, методики виховної роботи, педагогічної практики. Крім цього, вивчається спеціальний курс "Методика роботи вчителя початкових класів з батьками".

Нинішні студенти – це завтрашні матері й батьки, вчителі дітей – майбутні громадяни своєї країни та світу, від яких залежить майбутнє.

У сучасному суспільстві все помітнішою стає криза сім'ї, шляхи виходу з якої поки що не зрозумілі. Криза полягає в тому, що сім'я слабо реалізує свою головну функцію – виховання дітей. Причини такої кризи лише частково пов'язані з погіршенням економічної ситуації в країні, а мають більше загальний характер. Легковажне відношення до шлюбу й сім'ї, недотримання традицій, моральних принципів, цинізм і пияцтво, відсутність самодисципліни, високий відсоток розлучень негативно впливають на виховання дітей [1, с. 200].

Тому прищеплення студентській молоді позитивних уявлень про майбутній шлюб та сім'ю потребує великих зусиль і відповідних знань від педагогів. Застосування цих знань гарантує міцний фундамент навчальним і виховним заходам, які спрямовуються на вміння майбутніх учителів співпрацювати з батьками своїх учнів.

Спецкурс з дисципліни "Методика роботи з батьками" передбачає проведення лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів. У лекціях висвітлюються теоретичні питання цієї проблеми. Практичні заняття проводяться у формі розгляду та обговорення реальних ситуацій, ділових ігор.

Принцип гуманізації забезпечує якісну організацію навчально-виховної діяльності прийшов продуктивно-пошуковий тип. Кожне практичне заняття несе великий виховний потенціал.

Ось приклад проведення одного із практичних занять.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Зміст і методи сімейного виховання. Характер дитячо-батьківських відносин у сучасних сім'ях.

Мета: закріпити знання про зміст і методи сімейного виховання, проаналізувати відносини батьків і дітей в сучасних родинах. Розвивати уміння доводити правильність своєї думки. Виховувати наполегливість у доведенні початої справи до кінця.

Хід практичного заняття

I. Теоретичний блок

1. Напрямки виховання – складові компоненти змісту сімейного виховання.

2. Громадянська, правова, економічна, екологічна, статева освіта дітей.

3. Методи і засоби виховання дітей у родині.

4. Загальні умови вибору і застосування методів батьківського виховання.

5. Залежність відносин між батьками і дітьми від певних факторів.

6. Причини виникнення труднощів у дитячо-батьківських відносинах.

II. Самостійна робота

Завдання 1. Скласти питання для бесіди із школярами певного віку з метою вивчення їхньої сім'ї.

Завдання 2. Хлопчик говорить неповажним тоном з матір'ю.

Як краще, на вашу думку, сказати сину: а) ти просто грубіян; б) мені не подобається цей тон? – Чому?

Завдання 3. Інструкція: із запропонованих частин складіть правильні за змістом речення на зразок:

Якщо дитина ..., вона вчиться ...

Наприклад: Якщо дитину критикують, вона вчиться ненавидіти.

Якщо дитині постійно докоряти, вона вчиться жити з почуттям провини.

Якщо дитину підтримують, вона вчиться цінувати себе [2, с. 91].

III. Практична робота

Завдання 1. Хто яких помилок припустився?

Шестирічний хлопчик побачив відкрити банку варення, яка стояла на обідньому столі. Підсунувши її до себе, почав пальцем діставати варення та облизувати його – один раз, другий, третій. Це помітила бабуся: “Чому ж ти, онучку, пальцем у банку лізеш?”

М а т и. Візьми краще ложку!

Батько, посміхнувшись, зауважив: “Другий варіант не кращий за перший!”

М а т и. А тобі що, варення шкода для дитини?

Коли хлопчика запитали, чи правильно він вчинив, той відповів: «А мені дуже захотілося варення!»

Б а т ь к о. Ти все ж таки поміркуй, як ти повинен був би зробити.

Завдання 2. У західній теорії, зокрема, американській, у різні роки домінували такі підходи до виховання дітей, які відбулися в порадах батькам.

1910 рік – “Шмагай їх!”; 1920 рік – “Обмежуй їх хоч у чомусь!”;

1930 рік – “Не звертай на них уваги!”; 1940 рік – “Переконую їх!”;

1950 рік – “Люби їх!”; 1960 рік – “Шмагай їх, але роби це з любов'ю!”;

1970 рік – “Господь з ними!”; 1980 рік – “Намагайтесь їх зрозуміти!”.

– Які поради ви вважаєте доцільними для 2005-20015 рр.?

Завдання 3. “Учительская газета” (1987, 19 ноября) проводила конкурс – сформулювати 7 правил – принципів сімейного виховання. Мати п'ятьох дітей назвала такі принципи:

1. Рівноправність. Діти – мої однокласники. Нам добре разом і погано разом...

2. Ніяких змагань. Так, я знаю, що переможець відчуває душевне піднесення, а що відчуває переможений?..

3. Ніяких покарань. Обговорити і забути – так будемо боротися з поганим... Зрозуміти і пробачити – ось так ми будемо вирощувати добре.

4. Всі свята загальні.

5. “Відкрита педагогіка”. Говорять, що діти люблять, щоб їх виховували “непомітно”, ніби сім'я – сцена театру і можна талановито удавати...

6. “Мій дім – моя фортеця”, вірніше «наш дім – наша фортеця”. Теплий дім, куди можна запросити друзів, привести бездомне кошенячко...

7. Мої діти хороші, моя дитина взяла без дозволу, але вона не злодій; одержав двійку, але не тупиця.

– Яка ваша оцінка цих принципів? Складіть свої принципи, якими повинні керуватися батьки у вихованні своїх дітей.

Завдання 4. Соціолог Р. Гурова в 70-ті роки повторила дослідження психолога Н. Колотинського (1904), який виявляв стосунки між батьками і дітьми, зокрема обов'язки батьків і дітей.

Серед обов'язків було названо такі: дати освіту, загальний розвиток виховання; жертвувати своїми інтересами; не утискувати дітей; не заважати їх самостійності; виконувати прохання, не докучати нотаціями і ніжностями; не застосовувати тілесних покарань.

Обов'язки дітей: поважати і шанувати батьків; радитися і звертатися за допомогою; слухатися, не зловживати батьківською любов'ю; бути терплячим, якщо різні погляди; не ставитися з презирством, допомагати, коли нестатки, старість.

– Визначте, які, на вашу думку, обов'язки батьків і дітей у сучасних умовах.

IV. Завдання для самоаналізу та самоперевірки

1. Назвіть і охарактеризуйте напрямки сімейного виховання.

2. Що таке “метод виховання”, “засіб виховання”?

3. Які фактори впливають на характер відносин між батьками і дітьми?

4. У чому полягають причини виникнення труднощів сімейних відносин?

5. Якими принципами повинні користуватися батьки у вихованні дітей?

Висновки

1. Сім'я завжди була найбільш стабільною структурною одиницею суспільства. У ній закладаються основи особистості, засвоюються головні цінності людського спілкування, формується базис стосунків людини зі

світом. Соціальне здоров'я суспільства, держави в цілому залежить від виховної діяльності сім'ї.

2. Стає дедалі очевидним, що без засвоєння майбутніми вчителями цінностей родинних традицій (їх сутності, особливостей відродження, збереження, примноження) не можна побудувати демократичне гуманне суспільство. На необхідності звернення до виховного досвіду народу та його духовно-моральних принципів наголошують Декларація про державний суверенітет України, Державна програма "Освіта" ("Україна XXI століття").

3. На сьогодні вкрай необхідна система підготовки молодих людей до сімейного життя, озброєння їх знаннями і вміннями в галузі формування повноцінної сім'ї й виховання дітей. Без системи педагогічної освіти всіх членів суспільства, піднесення психолого-педагогічної культури батьків неможливо говорити про повноцінне виховання і навчання молодого покоління.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Озброювати знаннями студентів про тенденції та закономірності розвитку загальної педагогіки про роль сім'ї у вихованні дітей, розкривати соціальну та виховну значущість ролі вчителя у роботі школи, сім'ї, громадськості. Ознайомити майбутнього вчителя зі змістом і методикою виховання дітей в сім'ї, формувати моральні цінності вчительської професії та відповідних якостей педагога. Для цього аналізувати та використовувати передовий педагогічний досвід у процесі підготовки повідомлень, рефератів, доповідей, творчих робіт, пов'язувати даний курс з дисциплінами психолого-педагогічного спрямування "Загальна психологія", "Дидактика", "Історія педагогіки", "Методика виховної роботи", а також з педагогічними практиками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подласый И.П. Педагогика: Новый курс : учебник для студентов высших учебных заведений. – В 2 кн. – М. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2001. – Кн.2: Процесс воспитания. – С. 189 – 254.

2. Сім'я і школа. Спецвипуск / за ред. В. Зоц // Завуч, 2004. – № 22. – 96с. (Бібліотека "Шкільний світ")

3. Сухомлинський В.А. Родительская педагогика. Избранные педагогические сочинения в 5-ти т. – К., 1980. – Т.5. – С.401 – 446.

4. Урбанская О.Н. Работа с родителями младших школьников : пособие для учителя / О.Н.Урбанская. – М. : Просвещение, 1986. – 192с.

UDC 371

O. A. Khalabuzar,
Ph.D., Associate Professor
(Berdyansk State Pedagogical University)

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF HUMANITARIAN DISCIPLINES IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATIONAL PARADIGM

In modern conditions of transformation of society in Ukraine into qualitatively new forms of existence, within the process of globalization and development, the problem of future teachers' training becomes really actual. Society needs competent teaching staff, which can organize mastering